

Next stop – small islands

NEXT STOP – SMALL ISLANDS MARTS 2015

Tekst Claus Jensen

Redaktion og styregruppe Sten-Åke Persson, Anetté Johansson,
Kristin Mattson, Dorthe Winther, Lise Thillemann Sørensen

Layout Dyhr Grafisk Tegnesteue

Engelsk tekst Jesper Frimann Sørensen

Fotos Pia Prost, Eva Widlund, Bosse Mellberg, Kristin Mattson, Lise Ulrich,
Dan Strömberg, Kim Møller Pedersen, Beni Köhler, Spirit of Hven, Hela Sverige ska leva,
Sammenslutningen af Danske Småøer

Tryk LaserTryk A/S

Et samarbejdsprojekt mellem ø-foreningerne

Sammenslutningen af Danske Småøer, Skärgårdarnas Riksförbund,
Finlands öar RF – Suomen Saaret RY

PROJEKTET ER STØTTET AF

Nordregios demografiprogram, Nordic Demographic Program

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Indhold

1. **Introduktion til projektet og om samarbejdspartnerne ... 5**
2. **Generelt om de små øer ... 6**
 - 2.1 Danske småøer ... 6
 - 2.2 Svenske småøer ... 6
 - 2.3 Finske småøer ... 7
3. **Befolkningsudvikling og demografi ... 8**
 - 3.1 Om data ... 8
 - 3.2 Danske småøer ... 8
 - 3.3 Svenske småøer ... 11
 - 3.4 Finske småøer ... 12
 - 3.5 Tendenser og forskelle landene imellem ... 13
4. **Om jobskabelse og erhvervsudvikling ... 14**
 - 4.1 Workshop på Hven ... 14
 - 4.2 Erhvervshistorier ... 14
 - 4.3 Mikrofonde ... 17
 - 4.4 anbefalinger fra workshopen ... 18
5. **Om bosætningsarbejde og ø-branding ... 19**
 - 5.1 Workshop på Femø ... 19
 - 5.2 Landenes forskellige udfordringer ... 19
 - 5.3 Eksempler på bosætningsarbejde og ø-branding ... 19
 - 5.4 anbefalinger fra workshopen ... 22
6. **Konklusioner og betragtninger over processen ... 24**
7. **English summary ... 28**
8. **Kilder og links ... 31**
9. **Bilag – statistik ... 32**

1 Introduktion til projektet og om samarbejdspartnerne

De store byer i norden vokser og landdistrikter affolkes, og især de yngre vælger et liv i de større byer frem for et liv på landet. Det er den generelle tendens sat på spidsen. I de små ø-samfund er denne tendens særlig tydelig. Eller er den? Det er blandt andet det projektet, „Next stop – small islands“, har ønsket at undersøge.

Partnerne bag projektet er Sammenslutningen af Danske Småøer (SaDS), der organiserer 27 små øer, der alle har det tilfælles, at de har under tusinde beboere, ikke er landfaste og ikke er selvstændige kommuner. På de 27 små øer bor der tilsammen godt 4.600 borgere.

De svenske små ø-samfund er organiseret i Skärgårdarnas Riksförbund (SRF). Mere end 500 ikke-brofaste øer med tilsammen godt 32.000 borgere tegnes af den svenske forening.

Tredje partner i projektet er den finske forening, Finlands öar RF – Suomen Saaret RY (FÖSS), der repræsenterer godt 8.000 borgere på omtrent 550 små øer.

De tre partnere har et flerårigt samarbejde bag sig i det europæiske ø-netværk, ESIN, og har længe haft lysten til at fordybe sig sammen i den nordiske ø-virkelighed i forventningen om, at vi ligner hinanden mere end eks. øer i Middelhavet, og måske derfor lettere kan inspirere hinanden i vores indsatser for at styrke de små ø-samfund. I vores selvforståelse, så ligner de nordiske sam-

fund, som sagt, hinanden meget. Men en vigtig lære har været at trods mange fælles træk, så er der også væsentlige forskelle. Den mest oplagte forskel er naturligvis af landskabs- og naturmæssig art. Der er verdener til forskel fra eks. det tættere beboede og naturmæssigt mere friserede Danmark og til vildere naturtyper og lange afstande i Sverige og Finland. Men også kulturelle, sociale og politiske forskelle må konstateres. Eks. spiller den kulturelle og sproglige identitet en stor rolle på de finske øer i især Åboland, den sydfinske skærgård. Her værnes der om det svenske sprog og den finsk-svenske identitet. Vi har i samarbejdet kommunikeret på skandinavisk eller mere præcist, dansk og svensk. Det har ikke været helt problemløst. Ihvertfald har det krævet tålmodighed.

Projektet, „Next stop – small islands“, er støttet af Nordregios demografiprogram, Nordic Demographic Program. Det indeholder to deltemaer „Jobskabelse og erhvervsudvikling“ og „Bosætning og ø-branding“. Procesmæssigt hviler projektet på to søjler. Dels workshops indenfor de to temaer, hvor „almindelige“ øboere, med erfaring og interesse for temaerne, fra de tre lande har mødtes og erfaringsudvekslet, og dels nærværende analyse. Fokus i projektet er de små øer uden fast forbindelse til fastlandet, og ikke store øer som eks. Bornholm og Gotland.

2 Generelt om de små øer

2.1 Danske småøer

Danskerne betragter deres land som et ø-rige og vi skal ikke mange år tilbage før landsdelene var bundet sammen af færgeruter. For et par generationer siden var mange af de større øer også betjent af færger, og så sent som i 1998 og 2000 blev den største ø, Sjælland, forbundet af broer til hhv. Fyn og Sverige.

Sammenslutningen af Danske Småøer blev dannet tilbage i 1974 på baggrund af embedsmænds forudsigelser om, at øer med under 500 beboere indenfor overskuelig tid ville blive helt affolket. Det scenarie ønskede hverken øboere eller politikere at acceptere, så der blev gennemført diverse støtteordninger, først og fremmest støtte til den stadig dyrere færgefart. Resultatet af den politiske opbakning og de konkrete tiltag er da også, at øerne er her endnu, dog med en stadig mere decimeret befolkning.

Sammenslutningen af Danske Småøer er interesse- og paraplyorganisation for de 27 øers beboerforeninger. Organisationen lobbyer for at værne om og forbedre ø-samfundenes vilkår, men har også som kerneopgave at styrke båndene mellem øerne og skabe rammer for erfaringsudveksling og læring for øboerne.

26 af de 27 småøer er forbundet med fastlandet via færgeforbindelse. Undtagelsen er Mandø i Va-

dehavet, hvor forbindelsen er en såkaldt låningsvej, der er farbar ved lavvande. Øen med længst sejltid er Anholt, turen tager her knapt 3 timer, og færgen sejler uden for sommersæsonen ikke alle dage. Til Anholt er der også flyforbindelse fra Roskilde Lufthavn, dog ikke alle ugens dage. Den ekstreme modsætning til Anholt er Venø i Limfjorden, hvor overfarten tager 2 minutter og færgen sejler døgnet rundt.

Siden 2001 har der været gratis persontransport for fastboende på de 26 småøer med færgeforbindelse, dog skal der betales for biler og gods. Ni af de 27 småøer har stadig en skole på øen, men Anholt er den eneste, hvor hele grundskoleforløbet tilbydes. Ellers skal skolegangen færdiggøres på fastlandsskoler.

2.2 Svenske småøer

Sverige er også i den grad et ø-rige. Landet har 573 beboede øer uden fast broforbindelse, hvor af de 472 er øer i havet, mens resten er øer i søer. I 2013 boede der samlet set 88.800 borgere på de svenske øer, store som små. Faktisk en lille bitte stigning siden år 2000 på 0,49%.

Skärgårdarnas Riksförbund er stiftet i 1982 og er paraplyorganisation for 15 foreninger, der alle har det til fælles, at de arbejder for de små øer og den nærmeste skärgårdskyst. Skärgårdarnas

Riksförbundet opererer med tre definitioner på et skärgårdsområde:

- Glesbygdsskärgård (Landsbyskärgård)
- Jordbruksskärgård (Jordbrugsskärgård)
- Storstadsskärgård (Storbyskärgård)

Skärgårdarnas Riksförbundet lobbyer for at værne om og forbedre skärgårdens og øernes vilkår. Organisationen har igangværende arbejdsgrupper indenfor temaer som „Skärgårdsbönder“, „Färjetrafik“, „Boende“, „Skärgårdsskoler“, „Miljö og energi“, „Bredband“ og „Skärgårdsfiske“.

Øerne i Sverige betjenes af færger, der i mange tilfælde er gratis for alle. De såkaldte „gule færger“. Lidt simplificeret, så er en færge gratis, når landevejen, hvor færgen sejler fra, fortsætter på øen. Så man kan sige, det er en sejrende landevej. Der findes dog øer, hvor dette princip ikke er gennemført, eks. færgen til Hven. De resterende øer betjenes af færger, hvor der skal betales afgift/billet, både hvis man er øbo eller gæst.

2.3 Finske småøer

Finland er ikke alene de tusinde søers land, men er også 179.500 øers land. Finland har 549 beboede øer, hvis befolkning i 2010 blev opgjort til samlet set 8.706 borgere. Både hav-øer og øer i søer. På

kun 12 af øerne var der skole i år 2010, og skolebørnene udgjorde beskedne 3,8% af befolkningen. Men mange finske øer er også alene små øer med fritidshusbeboelse. En rapport fra år 2011 lavet af „The Ministry of Employment and the Economy“, opgør antallet af øer med fritidshusbeboelse til næsten 20.000 med godt 75.000 fritidshuse. Finlands öar RF – Suomen Saaret RY (FÖSS) er den yngste af de tre ø-organisationer, stiftet i år 2006. Ligesom den svenske organisation, så er det ikke alene de enkelte øers interesser man ønsker at varetage, men også det nærmeste opland i skärgården. FÖSS arbejder to-sproget, og som nævnt er den sydfinske skärgård. Som den svenske og danske organisation søger man at lobbye for at de basale vilkår for et liv på øerne er til stede, men ser også ø-kulturen og identiteten som et særligt fokusområde i sit virke.

Det bør nævnes, at de små Ålandsøer også er repræsenteret i FÖSS, så selvom Ålandsøerne ikke er partner i nærværende projekt, så er de indirekte repræsenteret.

Færgeoverfarten til de finske øer er, på nær enkelte ruter, gratis for rejsende. Men det diskuteres i Finland om man skal genindføre betaling for rejsende.

3 Befolkningsudvikling og demografi

3.1 Om data

At skaffe data om befolkningstal har unægtelig været en mere overkommelig opgave, når det handler om de danske småøer. Der er jo tale om et veldefineret antal, og hvert år offentliggør Danmarks Statistik indbyggertallet på alle danske småøer. Når det kommer til alders- og kønsfordeling, så er der offentlig tilgængelig statistik baseret på kirkesogne. Derfor bruger vi de 19 ø-sogne (der dækker 21 øer) i oversigten over alders- og kønsfordeling. Når det handler om de svenske og finske øer, så ville det være en meget stor og bekostelig affære at skaffe oplysninger på de tilsammen mere end 1.000 beboede øer. Derfor har vi udvalgt et antal øer til nærmere analyse. Vi har valgt, at der både skulle være hav- og sø-øer, øer af forskellig størrelse og en geografisk spredning.

I Sverige og Finland opererer man med et sekretess-begreb, som bedst kan oversættes til et diskretionshensyn. Det betyder, at i oversigten over alders- og kønsfordeling, der vil antal personer i aldersgrupper, hvor der er 4 personer eller derunder ikke være præciseret. Det samme hensyn opereres der ikke med i dansk statistik.

En forskel er også, at i Danmark opgøres antallet af beboere pr. 1. januar, mens det i Finland og Sverige bliver opgjort pr. 31. december. Derfor er befolkningsudviklingen for de danske øer set fra år 2000 til år 2014 (15 år), mens den for de svenske og finske øer løber fra år 2000 til 2013 (14 år). I den svenske statistik skal man i øvrigt bemærke,

De udvalgte øer tilsammen													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Procent	5,50%	8,50%	3,60%	5,20%	10,10%	18,50%	24,10%	16,90%	6,20%	1,00%	100,00%	51,80%	48,20%
Hele Danmark													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Procent	11,30%	12,30%	12,50%	12,20%	14,40%	13,10%	12,30%	7,70%	3,40%	0,70%	100,00%	49,60%	50,40%

Fig.1 Alders- og kønsfordeling, udvalgte øer og Danmark

at i enkelte tilfælde bliver to øer, i statistisk sammenhæng, betragtet som ét ø-samfund.

De statistiske data kan findes i deres rå form som bilag. Procenter er afrundet med to decimaler i de svenske og finske data, afrundet med en decimal i de danske data.

3.2 Danske Småøer

De danske øers glansperiode, målt i antal beboere, var sidst i det 19. århundrede. Den tidligste opgørelse over befolkningen på de 27 øer, der er tilgængelig hos Danmarks Statistik, er fra 1930. Da levede der i alt 10.766 borgere på øerne. Det var en periode, hvor der var masser af arbejdspladser i landbrug, fiskeri, søfart, handel og håndværk. Sådan er det ikke længere. I år 2014 levede der 4.539 borgere på de 27 små øer.

Det store dyk i befolkningstallet på de danske øer foregik i 1950'erne og 60'erne, mens det synes nogenlunde stabilt fra 1980'erne og frem, dog med en svagt vigende tendens. Måske var denne tilnærmelsesvis stabilisering et resultat af de politiske initiativer, der blev taget i 1970'erne for at støtte de små ø-samfund.

Men det må konstateres, at siden midten af 2000'erne synes befolkningstallet at være i en nedadgående spiral. En forklaring kan være, at den finansielle krise har gjort borgere mere forsigtige, også i forhold til at vælge et ø-liv til. I en tid med højere arbejdsløshed og tilbageholdenhed fra banker og kreditinstitutter til finansiering af huskøb,

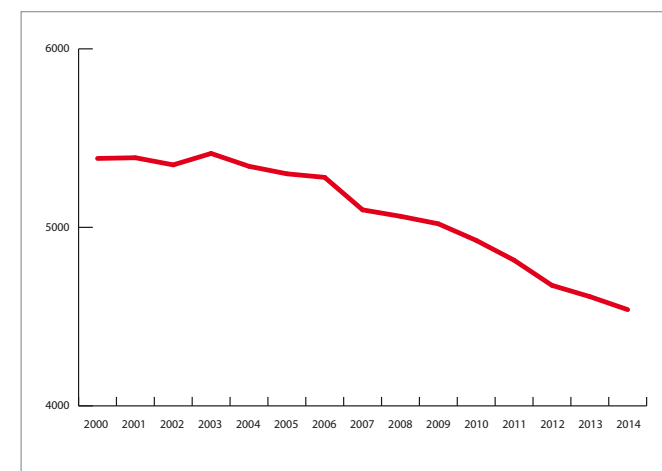

Fig.2 Kurve over befolkningsudviklingen i Danmark 2000-2014

så har modet – og muligheden – til at tage springet som øbo måske været mindre. Det må konstateres, at antallet af fastboende på de danske småøer er faldet med 15,34% siden år 2000 (Se fig.2.).

Men der gemmer sig dog også blandt de 27 småøer enkelte øer, hvor befolkningstallet har været forholdsvis stabilt. Således har fire af øerne

i år 2014 flere beboere end i år 2000, og for ni af øerne har befolkningstallet med ganske få udsving været stabilt.

Man skal være meget forsigtig med at drage for store konklusioner på tallene for de meget små øer. Hvis f.eks. en familie med tre børn fraflytter, så vil det se ud som ud et voldsomt fald i befolkningen, hvad det jo også faktisk er, men kan ikke nødvendigvis tolkes som et ø-samfund i krise. Små udsving må anses som naturlige. Ligesom det sker i andre lokalsamfund, eks. villakvarterer, så ændrer husstandenes sammensætning sig over tid. Helt konkret, når eks. børnene bliver til unge, der fraflytter for at videreudanne sig på fastlandet. Der er to øer, hvis befolkningsudvikling er bemærkelsesværdig. Anholt er Danmarks mest isolerede ø, med tre timers sejlads, og i vinterperioden endda ikke med forbindelse hver dag. Alligevel er der tale om et meget stabilt befolkningstal. Og øen Tunø med en times sejlads og en meget ringe

frekvens af færgeafgange har endda oplevet en befolkningstilvækst.

Hvad der gør, at lige de to øer med svær tilgængelighed har lykkedes med at stabilisere befolkningstallet er svært at sige. Men de har det til fælles, at de har skole på øen. Det er næppe forklaringen alene, for i Tunøs tilfælde er andelen af børn i øens befolkning langt under landsgennemsnittet. Måske skal forklaringen nærmere søges i det faktum, at de to øer nok er de danske småøer med flest turister. Turister skaber arbejdspladser og ikke mindst er en turist også en potentiel tilflytter.

Andre øer med lang sejltid er eks. Femø og Drejø. Her er der tale om en stærkt vigende befolkning, og som vi kan se i alderssammensætningen, øer, der nærmest kun er beboet af seniorer. Her er ingen skole og de øer har i sagens natur svært ved at tiltrække og fastholde børnefamilier.

Aldersfordelingen i de 19 ø-sogne (dækkende 21 øer) viser, at der er tale om en aldrende befolkning. Aldersgruppen 50+ udgør 66,7% af de udvalgte øer tilsammen. Til sammenligning udgør samme gruppe 37,2% i Danmark som et hele. Men igen er der forskel fra ø til ø. På Femø udgør aldersgruppen hele 91,8% af befolkningen, mens den eksempelvis på Strynø „kun“ udgør 55,6%. Sidstnævnte har både skole og børnehaven, hvilket også betyder, at børnene næsten udgør samme andel af ø-befolkningen, som samme aldersklasser gør på landsplan.

Hvad angår kønsfordelingen på de udvalgte danske øer, så udgør mænd og kvinder hhv. 51,8% og 48,2%. På landsplan er fordelingen hhv. 49,6% og 50,4%. Altså er der en overrepræsentation af mænd på 2,2% på øerne i forhold til det danske samfund. Det er dog værd at bemærke, at på fem af øerne er kvinderne i overtal. (Se fig. 1).

3.3 Svenske småøer

En opgørelse over svenske øer med færre end 6.000 beboere fra år 2013 udgør 417 øer. Rigtig mange af disse har kun ganske få beboere. Vi har valgt at kigge nærmere på tyve svenske ø-samfund (25 øer) med hensyn til befolkningsudviklingen over tid samt alder- og kønsfordeling.

Det største ø-samfund, af de udvalgte øer, er Styrösø og Donsö, der tilsammen har 2.728 beboere. De to øer ligger i Gøteborgs skærgård. Den mindste ø i udvalget er Kallsö med 17 beboere beliggende i det sydøstlige Sverige. Kallsö har gennem perioden været nede i en bakkedal, men er kommet fint op i igen. I år 2000 havde øen 22 beboere. Befolkningstallet faldt drastisk til fem personer i 2007, men har siden rettet sig op igen, så der i 2013 er 17 beboere.

Kurven (fig. 3) ligner den danske i den forstand, at befolkningstallet i begge tilfælde er på det højeste i 2003-2004, og derefter er dalende. Men den procentvise tilbagegang for perioden er noget mere nådig i det svenske tilfælde. Her er der tale om en samlet tilbagegang i befolkningen på 4,31% for de udvalgte øer. Fire af øerne er steget i befolkningstal siden år 2000. De øvrige øer er, med

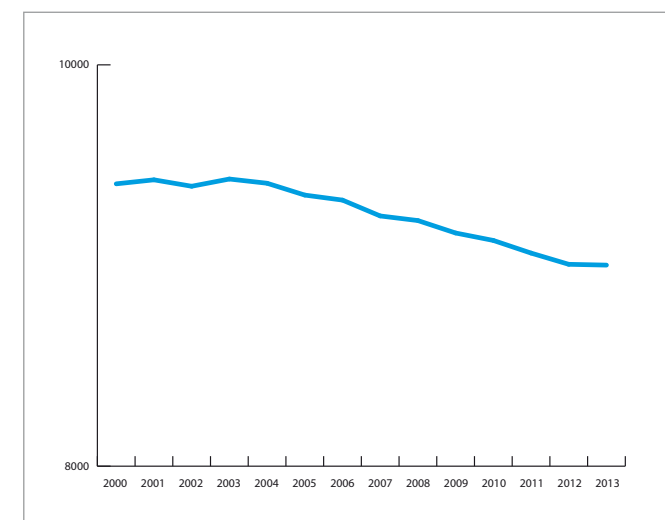

Fig. 3. Kurve over befolkningsudviklingen i Sverige 2000-2013

Fig. 4. Alders- og kønsfordeling, Sverige for øerne Koster, Styrösø/Donsö, Ven, Blidö, Gräsön, Ljusterö/Östra Lagnö, Ornö, Visingsö, Hemsön

De udvalgte øer tilsammen												
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	Mænd	Kvinder
Procent	9,34%	9,73%	7,37%	8,16%	11,13%	14,46%	20,19%	12,97%	5,41%	1,24%	52,07%	47,93%
Hele Sverige												
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	Mænd	Kvinder
Procent	11,79	10,92	13,51	12,53	13,71	12,2	12,19	8	4,2	1	49,92	50,08

der i den samlede svenske befolkning udgør hhv. 49,92% og 50,08%, så er der tale om en mandlig overrepræsentation på øerne på 1,78%. På fire af de udvalgte øer er andelen af kvinder større end mænd.

3.4 Finske småøer

I Finland har vi udvalgt 21 små øer. Den største er Hailuoto i den Botniske Bugt med 996 beboere i år 2013, den mindste er Nötö med 8 beboere.

Også på de udvalgte finske øer er der samlet set tale om en vigende befolkning. Fra 4.503 beboere i år 2000 til 4.262 i år 2013. Ligesom tilfældet med Danmark og Sverige er der en lille stigning i det samlede befolkningstal omkring år 2003-2004. (Se fig. 6).

Befolkningstilbagegangen fra år 2000 til 2013 er på 5,35%. Fire øer er i perioden vokset i antal beboere. De øvrige øer er med enkelte undtagelser sluppet med en beskeden tilbagegang. De fire øer i vækst har det tilfælles, at de er storby-nære, har relativ kort sejltid og tre af dem har skole på øen. Igen gør princippet om sekretess eller diskretion det vanskeligt at få et fuldstændigt overblik over aldersfordelingen på de udvalgte finske øer. Men man har dog givet en mulighed for at tegne en aldersprofil på de 21 øer tilsammen. (Se fig. 5).

Her kan vi konstatere at aldersgruppen 50+ år udgør 52,50% af ø-befolkningen. På grund af sekretess-princippet kan vi kun på seks af de 21 øer få indblik i den fulde aldersprofil. Blandt dem har Houtskär den højeste andel af 50+ år, nemlig 59,94 %, mens Skärlandet har den laveste, 51,40 %. Aldersgruppen 50+ på de samlede udvalgte øer udgør 52,50%. Til sammenligning udgør aldersgruppen 50+ år i den samlede finske befolkning 40,45%. Altså har beboerne på de udvalgte finske

De udvalgte øer tilsammen												
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	Mænd	Kvinder
Procent	8,99%	9,85%	7,25%	9,13%	12,27%	16,94%	18,25%	10,25%	6,05%	1,01%	52,06%	47,94%
Hele Finland												
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	Mænd	Kvinder
Procent	11,04%	10,94%	12,46%	12,79%	12,32%	13,64%	13,74%	7,99%	4,29%	0,79%	49,00%	51,00%

Fig. 5. Alders- og kønsfordeling, Finland. Aldersgrupperne er fra år 2014, kønsfordelingen er fra år 2009

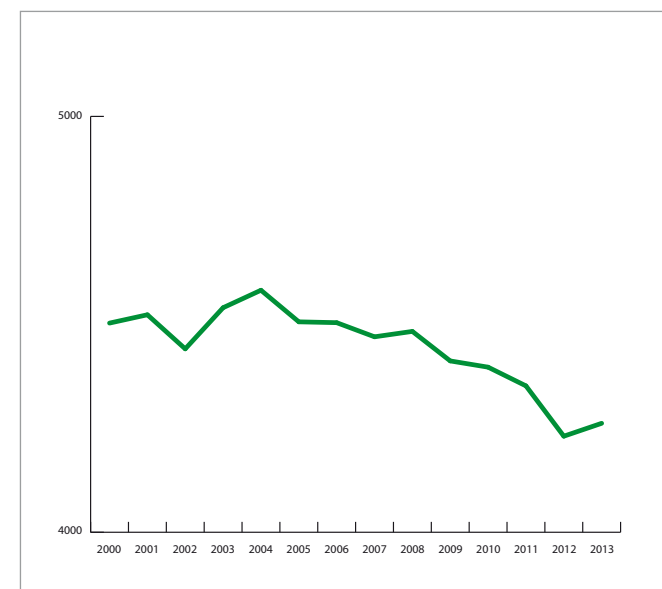

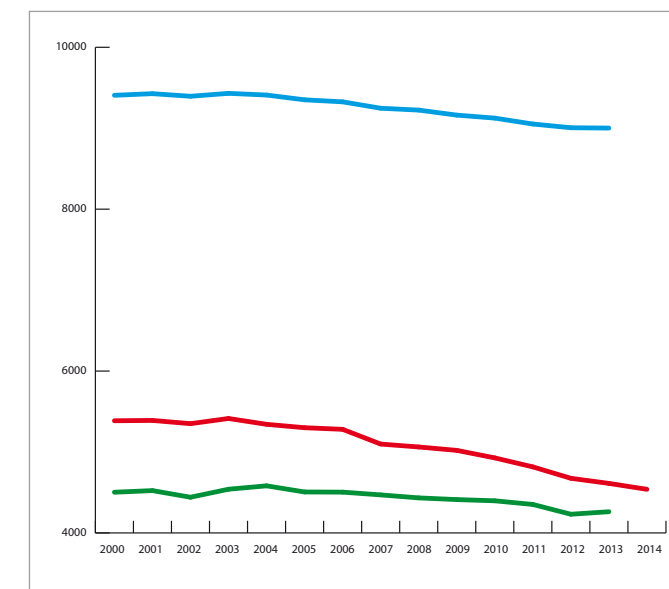
Fig. 6. Kurve over befolkningsudviklingen i Finland 2000-2013

øer tilsammen den yngste aldersprofil af de tre lande .

Også på de finske øer er mændene overrepræsenteret. På de udvalgte øer udgør mændene 52,06% af befolkningen, mens kvinderne udgør 47,94%. Til sammenligning udgør mænd og kvinder hhv. 49,00% og 51,00% (år 2009) i den samlede finske befolkning. På fem af øerne er andelen af kvinder større end andelen af mænd.

3.5 Tendenser og forskelle landene imellem

Med de forbehold, der må tages i forhold til den svenske og finske statistik, hvor vi ikke alene, mere eller mindre tilfældigt, har udvalgt et meget lille udsnit af de mange øer, der findes, men hvor også sekretess-hensyn forhindrer et fuldt indblik i aldersfordelingen, så tegner der sig alligevel et billede. Et billede, hvor de finske og svenske øer

Kurve over Sveriges, Danmarks og Finlands befolkningsudvikling

ligner hinanden mere end de ligner de danske øer. Forstået på den måde, at befolkningsnedgangen på de danske øer er markant større end i de andre lande. Forskellen på de svenske og finske øers befolkningstilbagegang er marginal.

Selvom aldersgennemsnittet på de finske og svenske øer er højere end de nationale gennemsnit, så ser det også ud til at aldersgennemsnittet på de danske øer er markant højere end i de andre lande. Fælles for alle tre landes øer er, at aldersgruppen 20-29 år er stærkt underrepræsenteret. Det er ikke overraskende. De fleste i den aldersgruppe er under uddannelse og må derfor oftest fraflytte deres ø.

Den særligt interesserede læser kan med fordel fordybe sig i bilag med de statistiske rådata.

4 Om jobskabelse og erhvervsudvikling

4.1 Workshop på Hven

Over tre dage i oktober fik Hven besøg af 20 øboere fra Danmark, Finland og Sverige, der var samlet for at diskutere jobskabelse på de små øer. Der var ikke tid til at lege turist, selvom der er masser af tilbud til turister på den lille ø. Spisesteder, caféer, museum og 500 sengepladser. Vandrehjemmets 54 sengepladser er allerede udsolgt for sommeren 2015. Men Hven er ikke kun turisme. Bemærkelsesværdigt er det, at i følge en analyse Hven Byalag har foretaget af kompetencer og erhvervsstrukturer på øen, så er der 70 aktive virksomheder, hvoraf de 11 drives af øboere under 30 år. De små virksomheder er en vigtig del af fundamentet i den lokale økonomi på øen med 368 beboere.

Udover at være kendt som hjemsted for Tycho Brahe i det 16. århundrede, så er Hven senest blevet kendt for god whisky, og workshoppen blev netop afholdt på konferencecenter Backafallsbyn, der også huser „Spirit of Hven“, øens whiskydestilleri. Målet var at diskutere udfordringer, erfaringer og muligheder i forhold til at skabe jobs på de små øer. Deltagerne havde erfaringer indenfor turisme, landbrug, IT, servicefag, konsulentvirksomhed, erhvervsudvikling, mv.

En finsk undersøgelse fra 2011 viser, at i starten af 1990'erne var mere end halvdelen af de finske øboere beskæftiget i den primære produk-

tion. I år 2010 var det faldet til en fjerdedel af befolkningen. Undersøgelsen viser, at servicefagene i år 2010 udgjorde over 50% af jobsene på de finske øer, og at øboere i den arbejdsdygtige alder i 36% af tilfældene var beskæftiget på øen, mens resten var pendlere. Det er ikke sikkert, at de tal direkte kan overføres til de andre lande, men der er tale om en tendens, der i høj grad er genkendelig i både Danmark og Sverige.

Et gennemgående tema på workshoppen blev en diskussion af det vigtige i at kortlægge kompetencer og erhvervsstrukturer på øerne med henblik på at styrke samarbejde og netværksdannelse. Samt at inddrage deltidsøboerne, der ofte har kvalifikationer, der kan komplementere de fastboende i bestræbelserne på at styrke jobskabelse og erhvervsudvikling på øerne.

4.2 Erhvervshistorier

Men workshoppen var også en lejlighed til at fortælle om eksempler på jobskabelse. Her følger nogle eksempler.

Tang og fiskeforarbejdning på danske øer

Kystfiskeri fra små fartøjer er generelt et trængt erhverv i Danmark, og blandt de 27 små øer er der kun et aktivt erhvervsfiskeri fra 8-9 øer. Fra

Omø fortalte Helene Gerup om et dansk eksempel på jobskabelse fra Omø og Agersø, hvor der både dyrkes tang og landes „vild“ tang. Sidstnævnte kan kun gøres som bifangst, da man ikke må fiske målrettet efter tang. Tangen tørres og pakkes og afsættes bl.a. til restauranter. Håbet er at man med udvikling af tangprodukter ikke bare kan skabe nogle spændende ny produkter, men også at det kan medvirke til at styrke det trængte fiskerierhverv på de to øer.

Et andet tiltag, der er under planlægning, er salg og distribution af fisk lokalt. I dag sendes fisken den lange vej til Hvide Sande i Vestjylland til salg på auktion, for derefter at blive sendt hele vejen tilbage igen for eks. til fiskehandleren på Roskilde torv. På Omø indrettes faciliteter, så fisken kan flås og renses for at blive solgt lokalt. Det vil både give forbrugeren friskere fisk, være miljømæssigt mere bæredygtigt, og måske endda være en bedre forretning. Ligesom det skaber job på øen.

Fuld service for lystsejlere i den finske skærgård

Anders Fagerlund fra den finske ø, Nagu, har en drøm og et mål. Han drømmer om at Nagu inden for tre år vil have 10% flere beboere, så øen bliver hjem for 150 aktive borgere og skatteydere. Selv er han godt i gang med sit bidrag til den udvikling. I år 2013 etablerede han Nagu Marina Ab, der vinteropbevarer og reparerer fritidsbåde, og næste skridt er at tilbyde „full service“ for de mange lystsejlere i den finske skærgård. Idéen er at tilbyde alt lige fra vinteropbevaring og klargøring, til at rykke ud, når der er brug for reparation til havs. Lystsejlerne har ofte få ugers ferie til rådighed, og de skal udnyttes til sejlads og afslapning. Derfor er forretningsidéen, at man kan betale sig fra meget af det praktiske ved at være sejler og i stedet nyde ferien med familien. Nagu Marina beskæftiger i dag 7

øboere, og forventningen er at man inden for få år vil beskæftige op til 10-12 personer. Arbejdspladser er der brug for, hvis flere skal fristes af ø-livet, og netop bådebyggeri og service for lystsejlere er et erhverv, der naturligt kan placeres på en ø.

Callcentre i den stockholmske skærgård

Pia Södergren fra den svenske ø, Harö, har været med fra starten, da der i år 1999 blev etableret callcentre for Stockholm Politi på øerne i den stockholmske skærgård. Når man i Stockholm ringer til, hvad der svarer til 114 i Danmark, så bliver telefonen passet fra øerne. Det er ikke en alarmtelefon, men bruges i mindre alvorlige tilfælde. Initiativet blev i sin tid taget, da en række offentlige jobs blev nedlagt på øerne, og især kvindelige øboeres beskæftigelse blev truet. I dag arbejder ti

øboere på Sandhamn, med godt 100 beboere, for Stockholms Politi. Men politiet var ikke først på pletten, allerede i 1992 etablerede Taxi Stockholm sin telefoncentral i skærgården, og tidligere har et forsikringsselskab haft sin kundesupport på øerne. Så da politiet etablerede sig, var der allerede arbejdet med kompetenceudvikling af arbejdsstyrken indenfor den type virksomhed. Et eksempel på, at internet og telefoni kan ophæve den geografiske „barriere“ for beskæftigelse, der kan være forbundet med at bo på en ø.

Whisky på Hven

Når nu workshopen foregik på Hven, så kommer man ikke uden om produktionen af whisky og anden spiritus på øen. En virksomhed, der nok er i en helt anden liga end de fleste ø-virksomheder.

Whisky-eventyret startede som en måde at udvide sæsonen på. Henrik og Anja, der har rødder på Hven, overtog hotel og konferencecenter Backafallsbyn, men ønskede at fastholde arbejdskraften hele året og søgte derfor at knytte supplerende virksomhed til den ellers meget sæsonbetonede aktivitet. Det blev produktion af whisky, og siden vodka, gin og akvavit, og det i en så stor stil, at det i dag sælges i store dele af verden. Hele processen foregår på Hven, og der er tænkt på hver en detalje i forhold til miljømæssig bæredygtighed. Selv glasset til flaskerne er økologisk certificeret. Henrik har en baggrund som kemiker og laboratoriet på destilleriet bruges af whiskyproducenter fra hele verden til kvalitetskontrol af produkter. „Spirit of Hven“, som whisky-virksomheden hedder, er mere end i en forstand dækkende. På øen er der 30 ansatte, og parret bag de gyldne dråber fastholder, at det skal være en ø-virksomhed. Selvom det sikkert logistisk ville være klogere at vækste på fastlandet, så skal det være en Hven-virksomhed.

4.3 Mikrofonde

Workshopen diskuterede også de udfordringer der kan være med at lånefinansiere opstart eller udvikling af virksomhed. Små virksomheder på øer kan have svært ved trænge igennem selv med gode forretningsidéer. Ihvertfald er der eksempler fra Danmark, hvor der alene gives afslag på lånefinansiering fordi virksomheden har adresse på en lille ø. Så da Ulla Herlitz fra Styrösö holdt oplæg om de svenske mikrofonde var det til stor inspiration.

Ulla Herlitz repræsenterer „Hela Sverige ska leva“ – en slags landsdækkende landdistriktsorganisation, der sammen med Coompanion og de „alternative“ banker Ekobanken og JAK banken har grundlagt Mikrofondene for social økonomi og lokal udvikling. Fonden fungerer som paraply for regionale mikrofonde. Disse fonde kan gå ind og stille lånegarantier, når et projekt stiller i banken

Lokal finansiering – så gjorde vi
Ela byder berättar hur de samlar investeringskapital för att förverkliga sina idéer

Hela Sverige ska leva!
www.helasverige.se

for at søge lån, ligesom det også er hensigten, at de skal kunne tilbyde mellemfinansiering, når et projekt eks. har et tilsagn om EU-støtte, som først kan udbetales, når projektet er afsluttet. Det særlige ved mikrofondene er, at de i deres vurdering også lægger vægt på projekternes sociale karakter og den lokale forankring. Altså vurderer projektets betydning for lokalsamfundet. Mikrofondene er et nødvendigt alternativ til Vækstfonden (på svensk: ALMI) som udelukkende har fokus på større virksomheder og alene på forretningsplanen. Mikrofondene opererer med en vis risikovillighed, men tager også en rente på typisk 3,5%.

Bag hele idéen om mikrofonde ligger også en „filosofi“, at en vis del af den kapital, som borgerne har rådighed over i et lokalsamfund, også bør investeres lokalt. Eventuelt i lokale udviklingselskaber. Ulla tegner et regnestykke på en landsby

5 Om bosætningsarbejde og ø-branding

med 600 beboere. De vil typisk have 78 mio. kr. som indestående i banker og andre værdier. Hvis blot ti procent af disse midler investeres lokalt, så vil 7,8 mio. kr. komme ud og arbejde lokalt.

4.4 anbefalinger fra workshopen

Som det sidste på workshopen blev deltagerne bedt om at tænke stort og kreativt og give anbefalinger på hvad der kan gøres på tre niveauer for at styrke jobskabelse og erhvervsudvikling: I ø-samfundene, i ø-foreningerne og på politisk niveau. Her er anbefalingerne fra workshopen.

Hvilke initiativer kan tages lokalt i ø-samfundene for at fremme jobskabelse og erhvervsudvikling?

- Kortlægge kompetencer, erhvervsstrukturer og potentialer i ø-samfundet
- Inkludere seniorer og deltidsøboere og gøre brug af deres ressourcer
- Danne udviklingsforeninger/selskaber
- Vove at investere lokalt
- Kæmpe for den offentlige service og sikre sig at offentlige opgaver løses i samarbejde med ø-virksomheder
- Lægge lokale udviklingsplaner, men med en stærk bevidsthed om, hvad de skal bruges til
- Huske kulturtilbud til turister – for at være et attraktivt turistmål
- Erhvervsnetværksdannelse – virksomheder skal i højere grad se hinanden som partnere frem for konkurrenter
- Opkøbe ejendomme og udlægge dem til erhverv eller indslusningsboliger
- Inddrag unge mennesker i forenings- og udviklingsarbejde

Hvilke initiativer kan ø-foreningerne tage for at styrke jobskabelsen og erhvervsudvikling?

- Lobbye for bedre rammebetingelser, eks. færge, fiber, finansiering og for anerkendelse af værdien af deltidsarbejdspladser
- Gå i spidsen for analysearbejde af ø-samfundenes kompetencer, potentialer og behov. Kortlægning af eksisterende erhvervsstrukturer.
- Tilbyde kurser i projektsamarbejde og kommunikation
- Arbejde for at forvaltning af lokale ressourcer og opgaveløsning foretages lokalt
- Til stadighed styrke ø-foreningens adgang til beslutningstagere
- Tilbyde uddannelse og mentorordninger

Hvilke initiativer kan og bør tages national-politisk for at fremme jobskabelse og erhvervsudvikling?

- Anerkende færgen som øboeres landevej, dvs. anerkende nødvendigheden af en vis kvalitetsstandard og en prispolitik, der ikke hæmmer udviklingen
- Positiv særbehandling af øboere kan stille øboere og „fastlændinge“ lige
- Erkende at uden helårssamfund mister øer og skærgård attraktivitet som turistmål
- Være fleksible i fortolkning af lovgivning, når den ikke giver mening i de små samfund, eks. strand- og kystbeskyttelse.
- Påbud om offentligt udbud bør der kunne dispenseres fra (bagatelgrænse)
- Sikre adgang til lånefinansiering, evt. med inspiration fra den svenske mikrofonds-model
- Politikere og embedsmænd skal opkvalificeres i deres viden om øer og skærgård

5.1 Workshop på Femø

I november, 2015, deltog 24 øboere fra de tre lande i en workshop på Femø om „Bosætningsarbejde og ø-branding“. Femø ligger i Lolland kommune, og er, som tidligere nævnt, en ø, der er faldet markant i antal beboere gennem årene og som har et meget højt aldersgennemsnit. Alligevel fremstår øen meget velholdt. På Femø værdsættes de mange deltidsøboere, der både bidrager til øens sociale liv, men som også sætter en ære i at vedligeholde de gamle huse. Mange tilflyttere på Femø er startet som deltidsøboere.

5.2 Landenes forskellige udfordringer

Hvor man i Danmark på de fleste øer kan købe et fornuftigt hus for mellem en halv og en hel million kr. så er det anderledes i især Sverige. Det er så attraktivt at erhverve sig et fritidshus i skærgården, at ejendomspriserne er i et leje, hvor potentielle tilflyttere har svært ved at følge med. Særligt i den storby-nære skærgård er denne tendens tydelig. Langs f.eks. den svenske vestkyst købes ejendomme især af norske velhavere. Også i Finland er der øer, hvor efterspørgslen på fritidshuse er særlig stærk. I Danmark er ejendomsmarkedet ikke lige så åbent, idét udenlandske statsborgere ikke kan købe fritidshuse og i teorien har vi på

mange ejendomme en bopælspligt. Den danske bopælspligt dispenseres der dog flittigt for.

At vælge et ø-liv har ofte den konsekvens, at man må ernære sig med flere små jobs eller egen beskæftigelse. Derfor vil der tit være tale om små husstandsindkomster, og så kan det være svært at erhverve sig bolig på de øer, der er særligt eftertragtede af fritidsøboere.

5.3 Eksempler på bosætningsarbejde og ø-branding

Deltagerne i workshopen var en skøn blanding af „ildsjæle“ og aktive i beboerforeninger. Hver havde deres erfaringer og holdninger til bosætningsarbejde. Her er et udpluk.

Nationale bosætningskampagner for øer i Danmark

Sammenslutningen af Danske Småøer ser det som en af sine naturlige opgaver løbende at promovere ø-livet. To gange har organisationen arrangeret bosætningskampagner for alle de 27 små øer. Den seneste, „Bliv Øbo“, løb af stablen i 2012. Værktøjerne var blandt andet tilflytterhistorier, plakater, pressearbejde og kampagnehjemmesiden www.blivoebo.dk. Kampagnen kulminerede med events i København, Århus og Odense efter devisen „øbo-

erne kommer til storbyen“, hvilket gav en masse mediedækning og mange interesserede besøgende. Efterfølgende fulgte flere af øerne op med åben ø-arrangementer, hvor erfaringerne med hensyn til interesse var mere blandet.

Selvom man har et budget til kampagnemateriale, så er det også et hårdt arbejde at afvikle en sådan kampagne. Der bliver trukket store vekslere på det frivillige arbejde. Men det gav en god gejst øerne imellem og man skal måle effekten af en sådan kampagne på den lange bane. Øerne får positiv omtale og bliver synlige. Måske giver det en øget turisme, og en turist er en potentiel tilflytter.

Støt tilflytteres drøm

Kirsten Sydendal fortalte om sine erfaringer med lokalt bosætningsarbejde på Fejø. I år 2000 startede en bosætningsgruppe op på Fejø, som var god til at skabe omtale og opmærksomhed. De arrangerede åben ø-arrangementer og tilbød interesserede at møde øboerne som privatpersoner, så man kunne høre om ø-livet. Det fik en stor medieomtale, men set i bakspejlet, så var det mere en omtale af initiativet og ikke så meget fortællingen om muligheden for at bo på Fejø. Men det gav tilflyttere. Tilflytningen toppede i 2003-2004, men så vendte det. En fraflytning tog til, også øboere bliver skilt eller mister deres arbejde og de aktive i bosætningsarbejdet mistede nok lidt af energien.

At ikke alle tilflyttere faldt til affødte overvejelser om man havde oversolgt historien om det gode ø-liv.

På Fejø har man energien til igen at gøre et aktivt stykke bosætningsarbejde. Facebook og øens

hjemmeside er vigtige værktøjer til at fortælle om livet på Fejø. I dag er strategien ikke så meget at „prædike“ om det gode ø-liv, men snarere at tilbyde rådgivning om jobs, bolig, opstart af virksomhed, mv. Sloganet er „Lad os hjælpe med at opfylde jeres ø-drøm!“

Er vi ikke synlige, findes vi ikke

John Wrede fra Brändö kræver en nærmere præsentation. Brändö kommune er en del af Ålandsøerne, der er igen en del af Finland, men som har udstrakt selvstyre. På Ålandsøerne værner man i særlig grad om svensk kultur og sprog. John er kommunaldirektør i Brändö kommune med beskedne 480 borgere. Det imponerer at høre John fortælle om den høje service og de mange institutioner en så lille kommune kan tilbyde.

I Brändö har de målet, at de i år 2023 skal være mindst 630 beboere. Kommunen skal være synlig på alle platforme efter devisen „Syns vi inte, finns vi inte“. Målgruppen som kommunen går efter er veldefineret, idét man søger svensktalende tilflyttere eller i det mindste nye øboere, der er villige til at lære svensk. For at kunne købe fast ejendom skal man først opnå „hembygdsret“. Man skal først bo som lejer i fem år før man opnår den ret.

Værn om ø-kundskaber

Øen Koster i Sverige er et samfund bestående af to øer, der tilsammen har 327 beboere. Hans Aren fortalte om, hvordan man lokalt har „taget magt“ om ejendomsmarkedet, idét øboerne har stiftet et boligselskab med lejeboliger (se ovenstående billede), hvor der er bopælspligt, hvilket ellers ikke

er standard for svenske lejeboliger. Den lokale beboerforening er sammen med private øboere aktieejere i boligselskabet.

Hans understreger, at når det handler om at styrke bosætningen på øerne, så er det vigtigt, at vi også lærer vores børn at værdsætte ø-livet. Som det er i dag, så forberedes de unge i uddannelsessystemet til et liv i de store byer. Der er „nedarvede“ kundskaber og værdier på de små øer, som fortjener at blive værdsat og bevaret.

5.4 anbefalinger fra workshoppen

Det viste sig på workshoppen, at temaet „Bosætningsarbejde og ø-branding“ hurtigt bliver til en mere overordnet diskussion om basisvilkår for et liv på øerne. For uden en fornuftig færdplan, adgang til job, uddannelse, ældreservice, mv., så

kan man „brande“ ø-livet nok så meget. De basale vilkår skal være i orden ellers er det svært at tiltrække eller fastholde beboere. Alligevel besluttedes følgende anbefalinger på workshoppen.

Hvilke initiativer kan tages lokalt i ø-samfundene for at styrke bosætningen?

- Tage kontrol over ejendomsmarkedet
- Danne lokalt styrede boligselskaber med udlejningsboliger
- Etablere prøve/indslusningsboliger
- Styrke lokale beboerforeninger og nævn og deres høringsret, skabe en „øens stemme“.
- Søge indflydelse i og dialog med den kommunale planlægning
- Stifte selskaber, der skaffer kapital og opkøber ledige huse
- Påvirke de lokale myndigheder for lempeligere regler
- „Boligbank“ på internet
- Integrere deltidsøboere i ø-samfundet og se dem som en ressource og som potentielle fuldtids-øboere
- Tag godt imod nye beboere også deltidsøboere
- Bedre brochurer/kampagnemateriale, der ikke bare signalerer sol og sommer, men fortæller den „ærlige“ historie
- Mere unikke og attraktive boliger

Hvilke initiativer kan ø-foreningerne tage for at styrke bosætningen?

- Påvirke politikerne til at særbehandle øboere positivt (jf. §174 Lissabon-traktat)
- Inspirere de lokale ø-foreninger til at stifte udviklings- andels- og boligforeninger (drejebog/ best practise)
- Drejebog i hvordan man sikrer sig bestemmelsesret og bopælspligt
- Retten til at bo i sommerhus hele året (dansk/ finsk ønske)

- Kortlægning af tilflytning (også fraflytning), hvorfor, motiver, familiestrukturer
- Analyse af, hvad der skal til for at folk vil flytte ud på øerne

Hvilke initiativer kan tages national-politisk for at styrke bosætningen?

- Få landspolitikere til at møde øboere og opleve ø-virkeligheden
- Adgang til alternativ finansiering (eks. mikro-fonde)
- Søge dialog med politikere om lovgivningens påvirkning af ø-samfund (eks. strandbeskyttelse)
- Værne om offentlige jobs og tilbud – kort og godt sikre basisvilkårene for et helårsliv på de små øer

6 Konklusioner og betragtninger over processen

Et projekt som det nærværende kan der drages mange konklusioner af. Men de nye spørgsmål der opstår på baggrund af projektet er jo faktisk mindst lige så spændende og vigtige.

Befolkningen på øerne

At antallet af beboere på de små øer i alle tre lande er vigende er ikke en overraskende konklusion. Det har jo været en præmis for hele projektet, at de tre ø-foreninger oplever et pres på ø-befolkningen. Med alle de forbehold, der skal tages med hensyn til især de statistiske data fra Sverige og Finland, så er det alligevel overraskende så stor en forskel på befolkningsudviklingen, der er mellem de danske småøer på den ene side og de svenske og finske øer på den anden side. Det ville være oplagt at tro, at i et lille land som Danmark, hvor der sjældent er langt fra periferi til bycentre, så kunne potentialet for en mere stabil ø-befolkning være til stede. Alligevel er den procentvise tilbagegang i befolkningstallet langt større på de danske øer. Samtidig kan der også konstateres et markant højere aldersgennemsnit på de danske øer.

Hvad er årsagen til denne forskel? Kan det være, at ø- og landdistriktskulturen er stærkere og måske mere uspoleret i de store lande, Sverige og Finland? At man har været bedre til at bevare arbejdspladserne og uddannelsesinstitutioner

i Sverige og Finlands landdistrikter? Det har vi ikke fundet et svar på – blandt andet fordi denne markante forskel først er blevet åbenbar sidst i projektperioden.

Man skal dog være varsom med at tegne et alt for dystert billede. Man kommer ikke uden om, at den urbane livsstil har en stor tiltrækningskraft i alle lande, på især yngre mennesker. Også fordi det er i de større byer uddannelsesinstitutionerne (og de fleste arbejdspladser) ligger. Når vi ser på Danmark, så er gennemsnitsalderen i København f.eks. 35,9 år, mens den i den typiske landdistriktskommune på ca. 50 år. Ifølge en forsker i befolkningsudvikling, Peter Phillip Stephensen, så

er der tale om en global megatrend, at de unge og især de unge piger trækkes mod byerne.

Men der er også en modsat trafik. I Danmark er der lavet undersøgelser, der viser at der sker en tilflytning til landdistriktskommuner. At der er borgere, der ser en værdi i at flytte „på landet“. På den danske ø Fur (809 beboere) er der lavet en analyse af tilflytning og fraflytning, som viste at der faktisk flyttede flere til øen end fra øen. Når det så ikke viser sig som en befolkningstilvækst, så er en af de vigtige årsager ren „biologi“. Med et så højt aldersgennemsnit, som der er tale om på de små øer, så giver det sig selv at fødselsraten er lav. Og med så mange seniorer i et lokalsamfund, så vil

frafald af borgere på grund af dødsfald være større end i et gennemsnitligt „normalsamfund“. Altså skal tilflytningen være af en betydelig størrelse for at opveje det naturlige frafald af borgere.

Et af de spørgsmål, som det ville have været spændende at få afklaret er om den vigende befolkning på de små øer er mere markant end i landdistrikter generelt. Det kan være et spørgsmål man kunne søge svar på med afsæt i nærværende projekt.

Vi kan konstatere, at for alle tre landes vedkommende, så er det kendetegnende, at mænd er overrepræsenterede i de små ø-samfund, på nær enkelte undtagelser. Projektet er desværre

ikke gået i dybden med denne skævhed, men har konstateret, at det er et alment fænomen i land-distrikterne. Det skal dog som et lille kuriosum nævnes, at af de i alt 44 deltagere, der har deltaget i projektets workshops, så har 27 været kvinder, mens 17 var mænd.

Jobskabelse og erhvervsudvikling

Når det handler om at skabe private virksomheder på øer, så afhænger det naturligvis af enkeltpersoners idéer og virkelyst. Mange undersøgelser viser, at „entrepreneurship“ lever i bedste velgående i de små ø-samfund. De fleste øboere vil ikke genkende til, at man ofte, i mangel af tilgængelige jobs, selv må skabe sig en levevej. Den iværksætter-ånd bør understøttes.

Vi har allerede tidligere i rapporten listet de mange anbefalinger op, hvad angår dette tema. Her vil vi fremhæve de anbefalinger der blev lagt mest vægt på.

- At kortlægge og analysere kompetencer, erhvervsstrukturer og potentialer i ø-samfundet. At lægge udviklingsplaner, men med en stærk bevidsthed om, hvad de skal bruges til.
- Sikre at forvaltning af ressourcer og opgaveløsning foretages i samarbejde med lokale aktører.
- At infrastruktur som færge, mobiltelefoni og fibernet er så optimal som mulig. Ikke kun af hensyn til erhverv, men i lige så høj grad af hensyn til potentielle tilflyttere. En optimal adgang til internet betragtes som en selvfølgelighed på linje med vand i hanen og elektrisk lys.
- Flexibilitet i fortolkning af lovgivning. Være bevidst om, at den ikke altid giver mening i små ø-samfund. Eksempelvis strand- og kystbeskyttelse.

Virksomheder på de små øer er oftest meget små, og det kan være svært at lånefinansiere til opstart eller udvidelse af virksomhed. Det svenske tiltag med etablering af mikrofonde, der kan mellemfinansiere, stille bankgaranti eller give mikrolån ser vi som et eksempel, der kan inspirere Danmark og Finland.

Bosætningsarbejde og ø-branding

Dette tema viste sig at blive meget bredt. En forudsætning for helårsbeboelse på de små øer er jo, at de basale vilkår er til stede. Det vil sige en passende færge-service, adgang til velfærdsydelser som ældrepleje og børnepasning og stadig vigtigere, at mobil- og bredbåndsdækning er optimal.

En særlig udfordring er der på visse svenske øer, hvor ejendommene er så eftertragtede som fritidsboliger, at priserne er i et leje, så en familie med en almindelig husstandsindkomst har svært at etablere sig. Derfor er et svensk ønske i højere grad at tage kontrol med ejendomsmarkedet. For eksempel ved at etablere lokalt styrede boligelskaber og eventuelt prøveboliger til familier, der ønsker at snuse til ø-livet før det endelige spring tages.

Deltidsøboere skal tages godt imod, og de skal ses som en ressource og er potentielle fuldtidsøboere. Det samme er turister, men det er vigtigt i sin markedsføring af ø og ø-liv, at man er ærlig og ikke tegner et romantisk skønsmaleri af ø-livet.

Betragtninger over processen

Projektet har bestået af to elementer. At kunne møde andre øboere fra andre øer og fra andre lande til gensidig inspiration har været højt prioriteret. Men det har ikke været uden udfordringer. Vi har klaret os på dansk og svensk, men har også

måtte konstatere, at ikke alle deltagere har haft nemt ved at forstå nabosproget. Ville løsningen have været at bruge engelsk som workshop-sprog? Hvis vi havde gjort det, så ville vi have udelukket de, der ikke er gode til engelsk. Men vi har oplevet at de fysiske møder og workshops er berigende, inspirerende og meget gavnlige for erfaringsudvekslingen øboere og ø-foreninger imellem. I erfaringsudvekslingen ligger en læring - hvordan gør de i andre ø-samfund - og gode idéer til „best practise“ videregives både på lokalt ø-plan og på et politisk plan i forhold til kommunal og nationalt niveau.

Det andet element i projektet - nærværende rapport og analyse - har givet ny viden om befolk-

ningsudvikling og demografi. Den samlede analyse - ikke mindst med de statistiske oplysninger og den sammenligning, der på dette grundlag kan laves de tre nationer imellem, er et godt redskab for hver organisation i vores arbejde fremover. Når man ser tilbage, så vil der altid være noget, man ville have gjort anderledes. I opstarten af projektet skulle vi have været meget hurtigere til at få lagt et program for workshops' ene. Og det ville have været en fordel at have haft adgang til de statistiske data langt tidligere i processen. Men det har vist sig vanskeligt, især har det været en udfordring at skaffe finske data. Kun med den finske ø-forenings særlige indsats er det lykkedes at skaffe brugbare data.

Vores projekt har helt sikkert været med til at smede de tre nordiske ø-foreninger tættere sammen. Men vi har også oplevelsen af: „Hvor er vi forskellige og hvor har vi meget til fælles“. Nærværende projekt vil ø-foreningerne kunne bruge i det videre arbejde, og helt konkret ligger der jo nogle anbefalinger fra workshopdeltagerne til ø-foreningerne, som der kan arbejdes på.

Som det tit er med denne type projekter, så finder man lige så mange nye spændende spørgsmål man ønsker at fordybe sig i, som man finder svar. Projektet her har givet en ny basisviden, som vil gøre at ø-foreningerne er bedre klædt på til det fremtidige arbejde for levende helårssamfund på de små øer.

7 English summary

The larger cities in the Nordic countries are growing rapidly and particularly the younger generations are moving to the big cities instead of living in the more rural areas. This is the general tendency in a nutshell. Furthermore, this tendency seems to be predominantly noticeable in the small island communities – or is it? This is among the main questions that the project „Next Stop – Small Islands“ seeks to investigate and evaluate.

The partners behind the project are:

Sammenslutningen af Danske Småøer, Denmark
Skärgårdarnas Riksforbund, Sweden
Finlands öar RF – Suomen Saaret RY, Finland

The partners in this report are special interest organizations for the small island communities in the three countries. The project „Next Stop – Small Islands“ is supported by Nordregio’s Nordic Demographic Program and focuses on two main areas of interest:

- Job Creation and Business Development
- Working for Settlement and Island Branding

The project investigated these two areas using workshops and analysis. The workshops consisted of inhabitants from small island communities sharing experience and knowledge. This was followed by an analysis of the demographic development, including age and gender parameters of small island populations.

Small Island Population

It is no surprise that the number of inhabitants on the small islands in the individual countries are receding. This project is based on the premise, that there is a general tendency towards further pressure on the small island communities. Minding the more sparse statistically data from Sweden

and Finland, there is however, a surprisingly large variation on the demographical development in the participating countries. This is particularly clear between the Danish small islands on the one side and the Swedish and Finnish islands on the other. The obvious assumption would be that a small country like Denmark, where the distance from city centers to small rural communities is relatively small, would have a good potential for sustaining small island populations. In reality, the percentual decline in the overall small island population is far greater on the Danish islands and it should be noted, that the average age in the Danish island communities is significantly higher than in Sweden and Finland.

What causes this difference? Could it be that the island- and rural culture is stronger and more intact in Sweden and Finland? It might also be the case, that Sweden and Finland have been more successful in sustaining employment and supporting educational offerings in these regions?

Clearly, we must remain cautious in order not to create an image of the situation that is too gloomy. However, we won’t avoid the fact that the urban lifestyle has a great pull in most countries and particularly on the younger generations. Furthermore, this tendency is sustained by the reality that most educational institutions and a larger amount of job offerings are situated around the big cities.

But it has actually been shown through Danish studies that there is a population migration *towards* rural districts and that there are people that perceive a great value in moving to „the countryside“. A study of the population development on the Danish island of Fur (809 inhabitants) showed that in fact, more people were settling on the island then leaving it. However, this won’t be seen in actual population growth data due to the

fact that the high average age implies a low rate of birth. With such a high number of senior citizens in these local communities, the natural decrease in population numbers will be higher. Moreover, this implies that the migrations towards the small island communities must be higher in order to cope with the natural population declines. With only a few exceptions, the male population is an overrepresented group of inhabitants on the small islands. This includes all three countries.

Job Creation and Business Development

In regards to the creation of private businesses on the islands, it depends a lot on the ideas and

initiatives of entrepreneurial individuals. Several studies show that „entrepreneurship“ thrives well in the small island communities. Most inhabitants will acknowledge that in the lack of available jobs, there are more incentive to create new opportunities though entrepreneurial initiative. This spirit of entrepreneurship should be supported further. This rapport will propose concrete recommendations for this area. These are some highlighted suggestions from the rapport:

- To map and analyze the capabilities, the business environment and overall potential in the individual island communities. This includes actual

8 Kilder og links

plans for development, containing clear objectives and goals.

- Ensure that the management of resources and task delegation is coordinated and aligned with the local stakeholders.
- To ensure that infrastructure such as ferries, mobile communication and broadband internet is as optimal as possible. Not only to support and attract business, but equally, to ensure satisfactory conditions for newcomers.
- Flexibility in the interpretation of laws. Be aware of the fact that some laws won't make sense in the small island communities e.g. nature and landscape protection laws.
- The Swedish initiative with the establishment of micro-funds which provides bank guarantees and microloans for small businesses and social projects is an example that can inspire Denmark and Finland.

Working for Settlement and Island Branding

This topic turned out to be quite broad. One of the key conditions for permanent residence on the small islands is that the basic needs are met. This includes an appropriate and regular connection to the main land as well as access to social services, daycare facilities and full network coverage for telecom services.

A particular challenge on certain Swedish islands, where the properties have a high seasonal demand causes the price of permanent residence to reach a level, where ordinary families with an average income can not establish themselves on the island. This has created a situation where the Swedes especially, are considering taking control

of the property market in these areas. One way of doing this could be by establishing some locally managed real estate firms and create some test-houses for families who wish to test their dream of living on a small island.

However, it is still important that part-time inhabitants are well received. Accordingly, they should be viewed as an important resource and potential permanent residents. Likewise with tourists, but it is important that the marketing of small island communities remain honest and not exaggerates the romantic vision of a life in a small island community.

Next Step

This project has been an important part of tightening the relationship between the three small island associations. What remains is a distinct feeling of being quite different, but at the same time very much the same. This project can be used in the continuing work being done and there are several suggestions from the workshops which could be further evaluated and developed on.

This project revealed some interesting aspects, but also uncovered new questions that could be valuable to investigate in the future. This project has given a new basis knowledge which in turn will enable the small island associations to better ensure thriving all-year-communities on the small islands.

Danmarks Statistik

Statistiska Centralbyrån, Sverige

Finlands miljöcentral

Befolkningsregistercentralen, Finland

Ministry of Employment and Economy, Finland

Ulla Herlitz, Hela Sverige ska leva

Samt uundværlige input fra de mange deltagere i projektets workshops.

Besøg ø-foreningernes hjemmesider:

Sammenslutningen af Danske Småøer: www.danske-smaaoer.dk

Skärgårdarnas Riksforbund: www.skargardarna.se

Finlands öar RF – Suomen Saaret RY: www.foss.fi

Læs om de svenske mikrofonde på <http://www.helasverige.se/kansli/projekt/regionala-mikrofonde>

Besøg Nordregio på www.nordregio.se/

Find de danske småøers bosætningskampagne på www.blivoebo.dk

9 Bilag (Statistiske rådata)

Befolkningsudvikling på 27 danske småøer 2000-2014

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Agersø	247	255	251	253	255	238	245	231	233	221	207	203	191	181	169
Anholt	164	171	166	157	165	161	167	164	164	167	171	154	151	169	154
Askø (inkl. Lilleø)	73	69	72	71	70	69	67	61	53	52	48	42	43	44	44
Avernakø	115	117	123	121	119	113	110	110	111	111	110	104	106	114	108
Baagø	32	30	35	35	39	36	34	32	36	37	35	34	33	27	25
Barsø	26	22	24	25	25	25	26	26	23	24	22	22	22	22	22
Birkholm	9	9	9	8	8	7	10	8	10	10	10	10	11	11	10
Bjørnø	40	38	39	33	35	43	39	36	36	32	37	37	33	32	34
Drejø	81	78	69	72	76	74	69	62	71	69	66	65	66	64	63
Egholm	50	52	53	52	59	50	48	53	55	52	54	49	48	48	46
Endelave	163	166	173	177	172	171	177	174	174	168	187	185	177	176	166
Fejø (inkl. Skalø)	617	601	589	622	637	620	617	567	566	585	549	526	489	464	455
Femø	182	172	164	156	149	154	144	144	150	147	146	145	131	123	121
Fur	949	949	945	939	914	904	912	900	872	865	856	855	842	826	809
Hjarnø	110	121	114	119	111	108	103	105	106	107	98	98	104	104	106
Hjortø	17	14	14	14	14	13	13	12	12	13	8	8	8	8	8
Ljø	132	141	148	146	150	138	130	120	116	109	106	98	100	101	98
Mandø	69	64	62	60	59	59	56	52	46	44	46	44	41	41	40
Nekselø	22	22	26	24	25	24	26	22	21	21	20	20	19	18	19
Omø	159	171	177	193	194	190	187	188	177	169	171	167	162	154	157
Orø	1007	1012	989	977	950	948	937	893	890	906	881	867	831	846	843
Sejerø	392	377	375	387	372	406	403	407	397	373	370	366	358	348	359
Skarø	27	32	35	39	31	37	36	36	40	39	35	36	32	33	29
Strynø	208	199	203	216	193	206	218	214	216	206	215	216	221	202	196
Tunø	92	94	97	108	112	112	115	111	119	118	118	117	112	109	113
Venø	188	206	198	206	212	211	211	199	201	199	197	185	183	190	185
Aarø	215	208	200	204	196	183	180	171	167	176	164	163	161	157	160
I alt	5386	5390	5350	5414	5342	5300	5280	5098	5062	5020	4927	4816	4675	4612	4539

Alders- og kønsfordeling på udvalgte øer (sogne) i Danmark, år 2014

Orø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	46	63	50	51	87	158	198	143	43	4	843	440	403
Procent	5,50%	7,50%	5,90%	6,00%	10,30%	18,70%	23,50%	17,00%	5,10%	0,50%	100,00%	52,20%	47,80%
Sejerø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	24	23	7	22	28	56	96	71	29	3	359	183	176
Procent	7,10%	6,40%	1,90%	6,10%	7,80%	15,60%	26,70%	19,80%	8,10%	0,80%	100,00%	51,00%	49,00%
Agersø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	4	9	7	6	22	37	33	34	14	3	169	99	70
Procent	2,40%	5,30%	4,10%	3,60%	13,00%	21,90%	19,50%	20,10%	8,30%	1,80%	100,00%	58,60%	41,40%
Omø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	3	15	0	5	11	33	47	31	10	2	157	75	82
Procent	1,90%	9,60%	0,00%	3,20%	7,00%	21,00%	29,90%	19,70%	6,40%	1,30%	100,00%	47,80%	52,20%

Askø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	0	0	0	0	4	11	16	11	1	1	44	28	16
Procent	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	9,10%	25%	36,40%	25%	2,30%	2,30%	100,00%	63,60%	36,40%
Femø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	0	4	1	0	5	17	44	36	12	2	121	59	62
Procent	0,00%	3,30%	0,80%	0,00%	4,10%	14,00%	36,40%	29,80%	9,90%	1,70%	100,00%	48,80%	51,20%
Fejø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	17	43	9	26	55	75	113	73	39	5	455	218	237
Procent	3,70%	9,50%	2,00%	5,70%	12,10%	16,50%	24,80%	16,00%	8,60%	1,10%	100,00%	47,90%	52,10%
Strynø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	26	16	2	13	30	33	42	25	8	1	196	100	96
Procent	13,30%	8,20%	1,00%	6,60%	15,30%	16,80%	21,40%	12,80%	4,10%	0,50%	100,00%	51,00%	49,00%
Drejø Sogn (Drejø, Skarø, Hjortø)													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	1	4	0	5	9	20	34	20	5	2	100	60	40
Procent	1,00%	4,00%	0,00%	5,00%	9,00%	20%	34,00%	20,00%	5,00%	2,00%	100,00%	60,00%	40,00%
Avernakø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	4	14	2	1	11	23	21	22	10	0	108	61	47
Procent	3,70%	13,00%	1,90%	0,90%	10,20%	21,30%	19,40%	20,40%	9,30%	0,00%	100,00%	56,50%	43,50%
Ljø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	2	8	0	5	16	19	22	18	7	1	98	59	39
Procent	2,00%	8,20%	0,00%	5,10%	16,30%	19,40%	22,40%	18,40%	7,10%	1,00%	100,00%	60,20%	39,80%
Baagø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	0	1	1	1	2	4	6	9	0	1	25	14	11
Procent	0,00%	4,00%	4,00%	4,00%	8,00%	16,00%	24,00%	36,00%	0,00%	4,00%	100,00%	56%	44%
Mandø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	3	5	1	2	3	8	6	7	4	1	40	20	20
Procent	7,50%	12,50%	2,50%	5,00%	7,50%	20,00%	15,00%	17,50%	10,00%	2,50%	100,00%	50%	50%
Hjarnø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	6	8	8	5	4	27	37	10	1	0	106	57	49
Procent	5,70%	7,50%	7,50%	4,70%	3,80%	25,50%	34,90%	9,40%	0,90%	0,00%	100,00%	53,80%	46,20%
Endelave Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	4	11	7	7	10	41	45	35	6	0	166	82	84
Procent	2,40%	6,60%	4,20%	4,20%	6,00%	24,70%	27,10%	21,10%	3,60%	0,00%	100,00%	49,40%	50,60%
Tunø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	7	5	2	9	5	20	28	33	4	0	113	51	62
Procent	6,20%	4,40%	1,80%	8,00%	4,40%	17,70%	24,80%	29,20%	3,50%	0,00%	100,00%	45,10%	54,90%
Anholt Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	17	16	3	6	19	32	40	12	8	1	154	90	64
Procent	11,00%	10,40%	1,90%	3,90%	12,30%	20,80%	26,00%	7,80%	5,20%	0,60%	100,00%	58,40%	41,60%

Fur Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	53	90	47	50	89	146	161	105	51	17	809	410	399
Procent	6,50%	11,10%	5,80%	6,20%	11,00%	18,00%	19,90%	13,00%	6,30%	2,10%	100,00%	50,70%	49,30%
Venø Sogn													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	16	24	6	8	20	28	48	24	11	0	185	93	92
Procent	8,60%	13,00%	3,20%	4,30%	10,80%	15,10%	25,90%	13,00%	5,90%	0,00%	100,00%	50,30%	49,70%
De udvalgte øer tilsammen													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	233	359	153	222	430	788	1037	719	263	44	4248	2199	2049
Procent	5,50%	8,50%	3,60%	5,20%	10,10%	18,50%	24,10%	16,90%	6,20%	1,00%	100,00%	51,80%	48,20%
Hele Danmark													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90+ år	I alt	Mænd	Kvinder
Antal	634928	690488	701981	687825	809755	737542	694294	435531	193366	41525	5627235	2792279	2834956
Procent	11,30%	12,30%	12,50%	12,20%	14,40%	13,10%	12,30%	7,70%	3,40%	0,70%	100,00%	49,60%	50,40%

Befolkningsudvikling på udvalgte svenske småøer, 2000-2013

Ø-namn	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Färja
Koster	355	348	358	369	362	362	370	363	375	375	376	366	351	327	avgift
Norderön	140	142	141	148	140	145	138	135	122	127	120	117	125	133	gratis
Styrsö+Donsö	2.816	2.837	2.794	2.783	2.785	2.783	2.787	2.743	2.782	2.767	2.749	2.749	2.727	2.728	avgift
Ven	351	358	360	364	368	364	352	349	359	352	357	367	356	368	avgift
Aspö	487	475	477	472	464	458	452	458	466	456	462	455	478	498	gratis
Blidö	611	615	618	638	623	628	626	623	600	601	597	597	590	598	gratis
Möja	220	222	220	220	227	225	226	219	217	215	221	220	219	209	avgift
Fårö	613	594	599	584	573	578	573	569	548	533	551	527	524	503	gratis
Gräsön	731	747	743	734	738	718	716	724	702	700	703	680	661	665	gratis
Ljusterö+Östra Lagnö	1.429	1.449	1.482	1.508	1.531	1.528	1.548	1.552	1.549	1.549	1.520	1.526	1.495	1.507	gratis
Ornö	203	220	223	241	233	219	220	220	218	227	224	214	225	211	avgift
Visingsö	817	810	759	762	763	762	749	743	741	731	738	736	746	750	avgift
Hemsön	145	137	135	132	145	140	146	143	148	135	126	126	133	130	gratis
Holmön	84	89	83	78	77	74	78	68	66	64	57	59	64	59	gratis
Vinön	119	115	119	117	112	102	97	97	101	100	103	102	101	104	gratis
Norra Ulvön	53	48	51	52	49	49	43	49	45	44	52	46	45	46	avgift
Gullholmen+Hermanö	157	153	158	154	148	150	142	136	133	122	107	102	102	104	avgift
Kallsö	22	9	9	8	9	9	7	5	5	16	17	17	17	17	avgift
Harö+Storö	24	30	35	37	34	30	32	27	21	25	24	21	22	22	avgift
Hindersön+Björkö	30	29	31	30	29	27	24	24	26	23	21	25	25	23	avgift
Öarna tilsammans	9.407	9.427	9.395	9.431	9.410	9.351	9.326	9.247	9.224	9.162	9.125	9.052	9.006	9.002	

Alders- og kønsfordeling på udvalgte øer i Sverige, år 2013

Koster													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	17	22	19	19	30	59	89	48	18	6	327	172	155
Procent	5,20	6,73	5,81	5,81	9,17	18,04	27,22	14,68	5,50	1,83	100,00	52,60	47,40

Norderön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	14	14	12	20	16	12	20	16	9	-	133	68	65
Procent	10,50	10,50	9,00	15,00	12,00	9,00	15,00	12,00	6,77	-	100,00	51,10	48,90
Styrsö+Donsö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	353	320	230	276	344	354	408	270	136	37	2728	1388	1340
Procent	12,94	11,73	8,43	10,12	12,61	12,98	14,96	9,90	4,99	1,36	100,00	50,88	49,12
Ven													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	28	19	22	28	27	55	102	59	23	5	368	187	181
Procent	7,60	5,20	6,00	7,60	7,30	14,90	27,70	16,00	6,30	1,40	100,00	50,80	49,20
Aspö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	46	45	22	41	45	66	148	60	25	-	498	243	255
Procent	9,20	9,00	4,40	8,20	9,00	13,30	29,70	12,00	5,02	-	100,00	48,80	51,20
Blidö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	32	34	43	23	61	88	144	125	39	9	598	302	296
Procent	5,40	5,70	7,20	3,80	10,20	14,70	24,10	20,90	6,50	1,50	100,00	50,50	49,50
Möja													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	13	25	17	16	28	21	42	33	14	-	209	114	95
Procent	6,20	12,00	8,10	7,70	13,40	10,00	20,10	15,80	6,70	-	100,00	54,50	45,50
Fårö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	24	36	48	24	40	92	125	78	36	-	503	240	263
Procent	4,80	7,20	9,50	4,80	8,00	18,30	24,90	15,50	7,16	-	100,00	47,70	52,30
Gräsön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	46	71	33	48	80	95	149	110	33	0	665	375	290
Procent	6,90	10,70	5,00	7,20	12,00	14,30	22,40	16,50	5,00	0,00	100,00	56,40	43,60
Ljusterö+Östra Lagnö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	104	136	113	107	169	234	344	201	80	19	1507	797	710
Procent	6,90	9,02	7,50	7,10	11,21	15,53	22,83	13,34	5,31	1,26	100,00	52,89	47,11
Ornö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	16	23	12	22	22	28	51	27	10	0	211	116	95
Procent	7,60	10,90	5,70	10,40	10,40	13,30	24,20	12,80	4,70	0,00	100,00	55,00	45,00
Visingsö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	78	76	56	62	65	115	138	96	50	14	750	382	368
Procent	10,40	10,10	7,50	8,30	8,70	15,30	18,40	12,80	6,70	1,90	100,00	50,90	49,10
Hemsön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	6	8	9	9	13	25	46	9	5	0	130	74	56
Procent	4,60	6,20	6,90	6,90	10,00	19,20	35,40	6,90	3,80	0,00	100,00	56,90	43,10
Holmön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0	10	6	1-4	1-4	15	12	5	6	0	59	31	28
Procent	0,00	16,90	10,20			25,40	20,30	8,50	10,20	0,00	100,00	52,50	47,50

Vinön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	6	11	1-4 #	9	11	13	25	18	6	1-4 #	104	54	50
Procent	5,80	10,60		8,70	10,60	12,50	24,00	17,30	5,80		100,00	51,90	48,10
Norra Ulvön													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0	5	1-4	1-4	7	6	10	12	1-4	0	46	22	24
Procent	0,00	10,90			15,20	13,00	21,70	26,10		0,00	100,00	47,80	52,20
Gullholmen+Hermanö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	1-4	1-4	6	1-4	7	15	35	22	6	1-4	104	56	48
Procent			5,77		6,73	14,42	33,65	21,15	5,77		100,00	53,85	46,15
Kallsö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0	5	1-4	1-4	1-4	1-4	1-4	1-4	1-4	0	17	8	9
Procent	0,00	29,40								0,00	100,00	47,10	52,90
Harö+Storö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0	1-4 #	0	1-4	1-4	5	5	5	1-4	0	22	12	10
Procent	0,00		0,00			22,73	22,73	22,73		0,00	100,00	54,55	45,45
Hindersön+Björkö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0	1-4	1-4	1-4	1-4	1-4	8	6	1-4	0	23	13	10
Procent	0,00						34,80	26,10		0,00	100,00	56,50	43,50
Sverige i alt													
	11,79	10,92	13,51	12,53	13,71	12,2	12,19	8	4,2	1		49,92	50,08

 Pga sekretess visar är klasserna Ald80_89 och Ald90_W ihopslagna

 Pga sekretess visas värden mellan 1 och 4 som intervallet 1-4

Tallene er afrundet med to decimaler

Befolkningsudvikling på udvalgte finske småøer, 2000-2013

Øar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bergö	527	523	514	506	502	487	484	494	488	490	491	491	479	468
Brändö	109	111	108	119	124	127	125	112	116	111	108	102	98	97
Högsåra	33	40	38	50	49	44	43	47	42	41	46	43	44	47
Hailuoto	936	957	952	973	992	958	993	983	1.025	1.016	1.001	999	983	996
Hitis	73	72	68	72	74	70	67	65	61	61	65	64	63	63
Houtskari	346	343	341	349	366	361	348	338	324	327	334	326	321	322
Korpo Kyrklandet	647	656	645	669	653	648	654	656	631	629	632	606	596	609
Kuutsalo	32	37	37	40	41	42	42	42	38	33	30	26	24	24
Lamposaari	77	78	75	75	78	80	79	79	71	70	69	65	64	60
Lintusalo	63	61	56	55	57	56	56	49	46	48	46	45	46	44
Nötö	9	10	11	11	10	9	9	9	9	10	8	8	8	8
Orslandet	60	57	54	56	58	58	55	55	51	47	53	54	55	58
Palva	44	49	43	40	41	51	54	56	64	64	59	62	57	58
Rosala	146	155	150	153	152	145	146	142	141	133	136	130	127	124
Ruotsalainen	20	20	20	20	20	17	17	19	21	24	22	22	21	19
Simsalö	34	35	35	36	36	35	35	34	32	31	31	30	27	28
Skärlandet	200	190	196	192	202	198	193	188	183	177	176	177	175	179

Sveaborg	854	835	815	833	838	822	800	796	796	798	778	792	739	768
Suur-Pellinki	171	172	176	177	175	184	187	185	178	187	182	181	185	180
Utö	41	32	22	30	29	24	30	32	34	30	44	42	34	31
Vaajasalo	81	90	85	84	85	90	87	89	82	85	86	87	85	79
Ialt	4.503	4.523	4.441	4.540	4.582	4.506	4.504	4.470	4.433	4.412	4.397	4.352	4.231	4.262

Alders- og kønsfordeling på udvalgte øer 2013 i Finland

Bergö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	45	39	47	32	51	72	73	56	47	6	468	262	206
Procent	9,62%	8,33%	10,04%	6,84%	10,90%	15,38%	15,60%	11,97%	10,04%	1,37%		55,98%	44,02%
Brändö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4 *	0-4 *	14	7	11	23	17	8	10	0-4 *	97	49	48
Procent			14,43%	7,22%	11,34%	23,71%	17,53%	8,25%	10,31%			50,52%	49,48%
Hailuoto													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	80	87	45	85	109	158	228	134	59	11	996	519	477
Procent	8,03%	8,73%	4,52%	8,53%	10,94%	15,86%	22,89%	13,45%	5,92%	1,10%		52,11%	47,89%
Hitis													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	5	6	7	0-4	0-4	11	11	9	0-4	63	30	33
Procent		7,94%	9,52%	11,11%			17,46%	17,46%	14,29%			47,62%	52,38%
Houtskär													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	24	23	26	27	29	55	63	40	30	5	322	167	155
Procent	7,45%	7,14%	8,07%	8,39%	9,01%	17,08%	19,57%	12,42%	9,32%	1,55%		51,86%	48,14%
Högsåra													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	7	0-4	0-4	8	0-4	5	7	9	0-4	0-4	47	23	24
Procent	14,89%			17,02%		10,64%	14,89%	19,15%				48,95%	51,05%
Korpo Kyrklandet													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	38	59	59	40	64	115	114	70	43	7	609	297	312
Procent	6,24%	9,69%	9,69%	6,57%	10,51%	18,88%	18,72%	11,49%	7,06%	1,15%		48,77%	51,23%
Kuutsalo													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	0-4	0-4	0-4	5	5	4	4	0-4	0-4	24	14	10
Procent					20,83%	20,83%	16,67%	16,67%				58,33%	41,67%
Lamposaari													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	13	0-4	0-4	16	8	10	0-4	0-4	0-4	60	26	34
Procent		21,67%			26,67%	13,33%	16,67%					43,33%	56,67%
Lintusalo													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	5	5	0-4	0-4	9	10	5	0-4	0-4	44	27	17
Procent		11,36%	11,36%			20,45%	22,72%	11,36%				61,36%	38,64%

Nötö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	7	0-4	0-4	0-4	8	6	2
Procent							87,50%					75,00%	25,00%
Orslandet													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	7	0-4	7	5	8	7	14	0-4	0-4	0-4	58	32	26
Procent	12,07%		12,07%	8,62%	13,79%	12,07%	23,14%					55,17%	44,83%
Palva													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	6	10	0-4	5	9	12	8	6	0-4	0-4	58	31	27
Procent	10,34%	17,24%		8,62%	15,52%	20,69%	13,79%	10,34%				53,45%	46,55%
Rosala													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	8	16	7	8	17	18	28	12	8	2	124	70	54
Procent	6,45%	12,90%	5,65%	6,45%	13,71%	14,52%	22,58%	9,68%	6,45%	1,61%		56,45%	43,55%
Ruotsalainen													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	11	0-4	0-4	0-4	19	10	9
Procent							57,89%					52,63%	47,37%
Simsalö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	8	0-4	0-4	0-4	28	17	11
Procent							28,57%					60,71%	39,29%
Skärlandet													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	18	20	17	17	15	41	29	14	8	0	179	99	80
Procent	10,06%	11,17%	9,50%	9,50%	8,38%	22,91%	16,20%	7,82%	4,47%	0,00%		55,31%	44,69%
Sveaborg													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	109	110	53	117	146	116	77	28	10-15	0-4	768	383	385
Procent	14,19%	14,32%	6,90%	15,23%	19,01%	15,10%	10,03%	3,65%				49,87%	50,13%
Suur-Pellinki													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	21	16	12	16	20	36	31	14	10-15	0-4	180	97	83
Procent	11,67%	8,89%	6,67%	8,89%	11,11%	20,00%	17,22%	7,78%				53,89%	46,11%
Utö													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	0-4	0-4	0-4	0-4	0-4	11	6	0-4	0-4	0-4	31	18	13
Procent						35,48%	19,35%					58,06%	41,94%
Vaajasalo													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	6	0-4	0-4	5	5	18	22	14	0-4	0-4	79	42	37
Procent	7,59%			6,33%	6,33%	22,78%	27,85%	17,72%				53,16%	46,84%
I alt, udvalgte øer													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Antal	383	420	309	389	523	722	778	437	258	43	4262	2219	2043
Procent	8,99%	9,85%	7,25%	9,13%	12,27%	16,94%	18,25%	10,25%	6,05%	1,01%		52,06%	47,94%

Finland													
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70-79 år	80-89 år	90- år	Totalbefolkning	Män	Kvinnor
Procent	11,04%	10,94%	12,46%	12,79%	12,32%	13,64%	13,74%	7,99%	4,29%	0,79%		49,00%	51,00%

Af diskretionshensyn (sekretess), så opgives ikke værdier under 4
 Aldersgrupperne er fra år 2014, kønsfordelingen er fra år 2009

Det har ikke været muligt at få oplyst den nøjagtige værdi

